Verslag van de Studiedag Spinnendoders d.d. 31-1-2004

Leo Blommers

Ongelooflijk, nooit geweten dat er zoveel liefhebbers van spinnendoders in Nederland rondliepen. Haast 30 mensen probeerden 's morgens een plekje te vinden in de kantine van de Afd. Entomologie van het Zoölogisch Museum van de Universiteit van Amsterdam aan de Plantage Middenlaan. Ongelooflijk, zelfs als enkele spinnenliefhebbers wellicht meer uit overwegingen van concurrentie aanwezig waren.
Met enige vertraging, vanwege het aanslepen van extra stoelen en apparatuur, kon Jan Smit de bijeenkomst openen en Wijnand Heitmans als eerste het woord geven, over spinnendoders en hoe hun onvermogen om te delen waarschijnlijk de ontwikkeling van onderlinge samenwerking, oftewel sociaal gedrag als bij andere aculeaten groepen, verhinderd heeft. Immers, wanneer voedsel te verdelen is, kan dat een aanknopingspunt vormen voor samenwerking tussen moeder en dochters. De dochter kan haar moeder helpen met het verzamelen van nectar en pollen (zoals bij bijen), of van bladluizen of andere kleine prooidieren (bij graafwespen). Zulk soort gedrag vormde, naar men aanneemt, het prille begin van de evolutie in de richting van mierenstaten en bijenvolken. Echter bij alle soorten

spinnendoders vangt het vrouwtje voor elk ei één enkele spin; de opgroeiende larve moet het daarmee doen. Toch blijkt er wel enige samenwerking bij spinnendoders te kunnen bestaan. Wijnand toonde als voorbeeld het gemeenschappelijke nest van *Machaeothrix johni* Wahis, een koepelvormig kleiklompje, dat hij ontdekte op de vensterbank van zijn hotelkamer in Sri Lanka. Het bestaat uit meerdere nesten gemaakt door meerdere vrouwtjes.

Hans Nieuwenhuijsen, de volgende spreker, besprak de biologie van spinnendoders. Eigenlijk zijn het niet veel meer dan veredelde sluipwespen, want ook veel sluipwespen verlammen hun slachtoffer en leggen er een ei op. Alleen wordt het slachtoffer door de spinnendoder voor het ei leggen wel weggeborgen. En natuurlijk komen er meer specifieke gedragingen voor; sommige soorten bijten hun prooi de poten af of leven als koekoek van andere soorten. Het gedrag van spinnendoders bekijken is dus zeker de moeite waard en kan ook nog veel nieuws opleveren. Helaas zijn veel soorten nauwelijks of niet op het oog te herkennen, zodat men vaak moet kiezen tussen vangen of kijken. Mede daarom heeft Hans een tabel voor de Nederlandse soorten geschreven. Het keurig geringbande concept werd door hem uitgedeeld met het verzoek om commentaar voor de definitieve uitgave.
Na de lunch, tijdens welke Raymond Broersma uitleg gaf over de werkwijze en de bedoelingen van de grotendeels door hem ontworpen website, konden we aan het werk; de nieuwe tabel aan de hand van meegenomen beesten uitproberen, waarbij we ook konden spieken in een door Hans voor de gelegenheid gemaakte referentiecollectie.
Aan het eind van de middag hadden Raymond en Theo Peeters nog kort het woord; de eerste is op zoek naar handlangers bij de verdere ontwikkeling van de website en de tweede zoekt liefhebbers om minder bekende gebieden te inventariseren, het wittebijenvlekkenplan (zie elders in dit nummer). Jan Smit bedankte tot slot alle sprekers, als ook Cees Zwakhals voor de bediening van de binocteevee en niet te vergeten Willem Hogenes voor de gastvrijheid en de koffie. Kortom, een heel boeiende dag over kennelijk een beetje achterlijke aculeate wespen.